

NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU

RUIMTE VOOR DE LEK - 03. MER

PROVINCIE UTRECHT

8 juli 2010
074909474:0.1

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Probleem en doelstelling	3
1.2	Ruimte voor de rivier	3
1.3	Leeswijzer	5
2	Provinciaal inpassingsplan en milieu-effectrapportage	7
2.1	Provinciaal Inpassingsplan	7
2.2	Waarom een milieueffectrapportage	8
2.3	Uitgebreide m.e.r.-procedure	9
2.4	Rollen en verantwoordelijkheden	12
3	Het voortraject	13
3.1	PKB Ruimte voor de rivier	13
3.2	(Varianten)studies	14
3.2.1	Rivierkundige bouwstenen	15
3.2.2	Variantenstudie	17
4	Gekozen Variant	21
4.1	De gekozen variant	21
4.2	Uitwerking gekozen variant per deelgebied	23
4.3	Optimalisatie gekozen variant	24
4.3.1	Inrichtingsvariant	24
4.3.2	Uitvoeringsvariant	24
5	Reikwijdte en Detailniveau	25
5.1	Reikwijdte	25
5.1.1	Gebied	25
5.1.2	Ontwikkelingen	27
5.1.3	Te beoordelen elementen	27
5.1.4	Autonome ontwikkelingen	27
5.2	Detailniveau	29
5.3	Beoordelingskader	29
5.3.1	Wijze van beoordelen	30
6	Beleidskader en Vergunningen	32
6.1	Beleidskader	32
6.2	Vergunningen	32
Bijlage 1	Literatuurlijst	34
Bijlage 2	Advies Q-team	35
Colofon		44

HOOFDSTU

1 Inleiding

1.1

PROBLEEM EN DOELSTELLING

Nut en noodzaak

In 1993, maar vooral in 1995 heeft het Nederlandse rivierengebied te kampen gehad met zeer hoge waterstanden op de rivieren. Omdat de dijken op veel plaatsen niet op sterkte waren, bestond de vrees dat zij zouden bezwijken. De veiligheid in ons rivierengebied stond onder zware druk. Al snel werd duidelijk dat deze extreme hoogwaters geen uitzondering meer vormen, maar dat ons land in de (nabije) toekomst steeds meer water te verwerken krijgt. Veel dijken zijn intussen versterkt en/of verhoogd.

Bij het bepalen van de minimale hoogte van de meeste dijken langs de Rijntakken, wordt gekeken naar de zogenaamde maatgevende afvoer. Dat is de hoeveelheid water die statistisch gezien met een kans van ééns in de 1250 jaar bij Lobith ons land binnenkomt. Na de hoogwaterperiodes van 1993 en 1995 heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat de maatgevende afvoer bij Lobith opnieuw vastgesteld. Ze verhoogde de maatgevende afvoer van 15.000 m³/s naar 16.000 m³/s. De bijbehorende afvoer voor de Nederrijn/Lek is gelijktijdig verhoogd van 3.165 m³/s naar 3.376 m³/s.

Op basis van bovenstaande gegevens kan voor iedere plek langs de rivier een Maatgevende HoogWaterstand (MHW) worden berekend. Deze MHW is kaderstellend voor de keuze van maatregelen die genomen moeten worden om toekomstige overstromingen te voorkomen. Hierbij wordt als uitgangspunt genomen het veiligheidsniveau van 1996. Dat wil zeggen dat alle rivieren in Nederland zo worden ingericht dat de kans op overstromingen – ondanks de toenemende hoeveelheid water die zij te verwerken krijgen en invloed van de stijgende zeespiegel – hetzelfde blijft als in 1996.

1.2

RUIMTE VOOR DE RIVIER

Om de veiligheid in ons land voor de toekomst te waarborgen zijn dus maatregelen nodig. Het kabinet besloot daarom in 2000 om de rivieren meer ruimte te geven. Deze ruimte moet zowel leiden tot meer veiligheid, als tot een versterking van de ruimtelijke kwaliteit in het rivierengebied. Dit heeft vorm gekregen in het Rijksprogramma Ruimte voor de Rivier.

De focus van het programma Ruimte voor de Rivier ligt op rivierverruimende maatregelen. Naast hoogwaterbescherming is ook ruimtelijke kwaliteit een belangrijke doelstelling van het programma. Zo biedt de ruimte die wordt gecreëerd bij de Lek, in de buurt van Vianen, door verschillende aanpassingen kansen voor het realiseren van nieuwe natuur en kleinschalige recreatie. De uiterwaarden zijn hier erg geschikt voor.

Op deze manier kan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied vergroot worden, zodat het gebied aantrekkelijker wordt gemaakt voor bijvoorbeeld wandelaars en fietsers. Het streven is de omgeving daarom zo goed en aantrekkelijk mogelijk in te richten. Duurzame oplossingen en inspelen op lange termijn ontwikkelingen kenmerken ook de aanpak van het programma. Dit is terug te zien in de voorkeur voor robuuste aanpassingen boven technische oplossingen. De ontwikkeling van robuuste getijdennatuur geeft ruimte voor recreatief medegebruik.

Met de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier, heeft het Rijk besloten dat de rivieren meer ruimte krijgen door het uitvoeren van 39 maatregelen.

Doelstelling

Bij de keuze voor mogelijke maatregelen in het kader van de Ruimte voor de Rivier projecten heeft het kabinet zich de volgende doelen gesteld:

1. Uiterlijk in 2015 moet de veiligheid van het rivierengebied voldoen aan de wettelijke vastgestelde norm.
2. De ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied moet verbeteren.

Opgave

RUIMTE VOOR DE LEK

Eén van die 39 maatregelen is rivierverruiming in de Lek in de omgeving van Vianen/Nieuwegein en het stuwcomplex Hagestein. Het Rijk is opdrachtgever van dit project en de provincie Utrecht heeft het initiatief genomen tot het uitvoeren van een planstudie hiervoor.

Het project Ruimte voor de Lek heeft tot doel:

- Realisatie van een waterstanddaling van minimaal 8 cm (km 945.2-946.2) bij maatgevende hoogwateromstandigheden (MHW);
- Realisatie van 4 cm extra waterstandsdaling als beheersruimte ten behoeve van de natuurontwikkeling in het gebied.
- Het realiseren van de Ecologische Hoofd Structuur (EHS), waarbij extensieve recreatie is toegestaan;
- Het versterken van ruimtelijke kwaliteit.

Bovendien is het project door Provinciale Staten van de Provincie Utrecht op 14 april 2009 aangemerkt als een project met provinciaal belang, waardoor het bovenlokale en integrale karakter van het project is vastgelegd en waarmee de realisatie van de provinciale EHS gewaarborgd wordt.

Bij het uitwerken van geschikte maatregelen ter realisatie van bovenstaande doelstellingen, wordt het Spelregelkader Natte Infrastructuurprojecten (SNIP) gevolgd.

PROCEDURE SNIP

Het Spelregelkader Natte Infrastructuurprojecten (SNIP) is sinds 2002 van toepassing op alle projecten binnen de deelprogramma's voor aanleg hoofdwatersystemen (waterkeren en waterbeheren). Er worden drie fasen onderscheiden:

- Verkenningsfase.
- Planstudiefase.
- realisatiefase).

Binnen deze drie fasen worden zeven beslismomenten onderscheiden. In de planstudiefase, waarin dit project zich bevindt, betreft het de volgende momenten:

- In het SNIP 2A besluit wordt de voorkeursvariant vastgelegd voor uitvoering van de maatregelen. Ten behoeve van dit besluit worden een aantal varianten in beeld gebracht en met elkaar vergeleken. Het SNIP 2A besluit is in dit project op 18 augustus 2009 genomen.
- In het SNIP 3 besluit wordt de projectbeslissing genomen. Ten behoeve van dit besluit wordt de voorkeursvariant uit de SNIP 2A fase verder uitgewerkt en getoetst op doelbereik, milieutechnische haalbaarheid en financiële haalbaarheid.

Dit project bevindt zich momenteel in de SNIP 3 fase.

Waarom deze Notitie Reikwijdte en detailniveau

In deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (in het vervolg Notitie R&D) wordt uiteengezet welke studies er in het kader van het SNIP 2A besluit hebben plaatsgevonden en hoe keuze voor de voorkeursvariant, ook wel gekozen variant genoemd, tot stand is gekomen. Tevens wordt het vervolgtraject van de SNIP 3 fase beschreven. De publicatie van deze Notitie R&D betekent tevens de formele start van het openbare inspraakproces in het kader van de milieueffectrapportage, die ten behoeve van het SNIP en het provinciaal inpassingsplan wordt opgesteld. Meer informatie hierover vind u in hoofdstuk 2.

1.3

LEESWIJZER

De juridische verankering van het voorgenomen initiatief vindt plaats door middel van het opstellen van een Provinciaal Inpassingsplan. In hoofdstuk 2 wordt uitgewerkt hoe de PIP-procedure en de bijbehorende m.e.r.-procedure er uit zien, en welke rollen en verantwoordelijkheden de verschillende partijen hebben.

In het kader van het SNIP 2A besluit heeft er uitgebreid vooronderzoek plaatsgevonden. In hoofdstuk 3 wordt dit vooronderzoek en de bijbehorende variantenafweging beschreven aan de hand van de PKB beslissing en de variantenstudie. In dit hoofdstuk wordt toegelicht welke variant als oplossing voor het project Ruimte voor de Lek het meest geschikt is en waarom dat zo is. Hoofdstuk 4 beschrijft vervolgens de gekozen variant.

In het kader van het SNIP 3 besluit wordt de inrichting van het plangebied Lekuitervaarden nader geoptimaliseerd. De gekozen variant geeft de randvoorwaarden waarbinnen deze optimalisatie plaats kan vinden. De reikwijdte en het detailniveau van benodigde onderzoek wordt in hoofdstuk 5 beschreven. In dit hoofdstuk komen het plan- en projectgebied, de focus van de ontwikkelingen, de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen aan bod. Ook wordt in dit hoofdstuk het beoordelingskader beschreven, dat gebruikt zal worden om de toetsen aan de milieutechnische randvoorwaarden uit te voeren.

Aan de hand van de in de SNIP 2 fase gekozen variant en de bijbehorende maatregelen

genomen worden zijn er diverse vergunningen nodig. In het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 6, wordt een overzicht gegeven van de noodzakelijke vergunningen en het huidige beleidskader.

HOOFDSTU

2

Provinciaal inpassingsplan en milieu- effectrapportage

2.1

PROVINCIAAL INPASSINGSPLAN

De juridische verankering van de maatregelen ten behoeve van het project Ruimte voor de Lek vindt plaats in gemeentelijke bestemmingsplannen. Als er sprake is van belangen op provinciaal niveau heeft de provincie ook de bevoegdheid een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) op te stellen. In die gevallen vervangt het PIP de gemeentelijke bestemmingsplannen

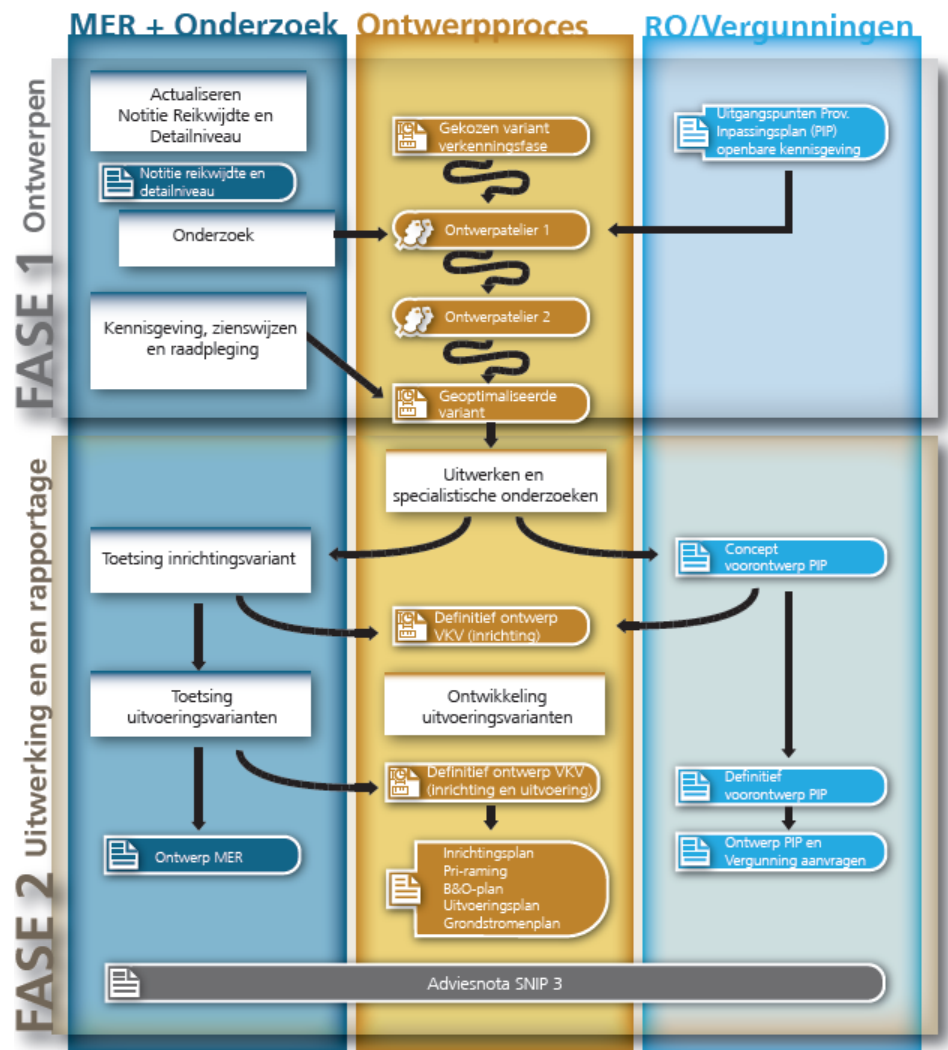
Provinciale Staten heeft op 14 april 2009 besloten dat Ruimte voor de Lek een project is met een provinciaal belang. De gemeenteraden hebben ingestemd met dit besluit en deze instemming ook schriftelijk kenbaar gemaakt. Hiermee heeft Provinciale Staten de bevoegdheid om een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) op te stellen.

Een PIP is te vergelijken met een bestemmingsplan. Het PIP heeft een detailniveau gelijk aan dat van een bestemmingsplan, conform de te nemen maatregelen voor het project.

Ten behoeve van het PIP is een Milieueffectrapportage (MER) nodig. In de volgende paragraaf wordt de achtergrond hiervan toegelicht. In Figuur 2.1. is afgebeeld hoe de m.e.r.-procedure samenhangt met het ontwerpproces en het PIP.

Figuur 2.1

Samenhang m.e.r.-procedure, ontwerpproces en provinciaal inpassingsplan.

2.2

WAAROM EEN MILIEUEFFECTRAPPORTAGE

Een milieueffectrapportage (MER) is een bij wet verplicht instrument met als doel het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over activiteiten met mogelijke belangrijke negatieve gevolgen voor het milieu. Of het opstellen van een MER al dan niet noodzakelijk is, is afhankelijk van de omvang van de te nemen maatregelen in het PIP. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een lijst met drempelwaarden (onderdeel C en D van het Besluit m.e.r. 1994).

FUNCTIEWIJZIGINGEN RUIMTE VOOR DE LEK

Voor een aantal maatregelen die voorgesteld worden in het project Ruimte voor de Lek is een wijziging van één of meerdere bestemmingsplannen nodig. Dat geldt voor het ontwikkelen van agrarische gronden tot natuurgebied maar ook voor de aanleg van recreatieve/toeristische voorzieningen en oeververgraving.

Een wijziging van de functie “landbouw” in “natuur en recreatie” is in het kader van een bestemmingsplanwijziging m.e.r.-plichtig als het een oppervlakte betreft van meer dan 250 ha. Bij het project Ruimte voor de Lek blijft de oppervlakte van het gebied waarvoor een functiewijziging aan de orde is onder de 250 ha. Er is dus op basis van de functiewijziging in natuur en recreatie geen m.e.r.-plicht. Wel komt deze functiewijziging boven de 125 ha van de m.e.r.-beoordelingsplicht uit (Lijst D, Activiteit 9, Besluit m.e.r.: Inrichting landelijk gebied). Het voorgenomen initiatief is dus wel m.e.r.-beoordelingsplichtig. Dit betekent dat er in eerste instantie een beoordeling uitgevoerd wordt of het opstellen van een MER noodzakelijk is, met het oog op de te verwachten effecten van de voorgenomen activiteit.

Uit het bovenstaande volgt dat het PIP kaderstellend is voor toekomstige m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten. Dit betekent dat het PIP in zich zelf ook m.e.r.-beoordelingsplichtig is. Aangezien bij Ruimte voor de Lek sprake is van gevoelig gebied (EHS) en de provincie belang hecht aan een zorgvuldig planproces, kiest de provincie voor het direct doorlopen van een m.e.r.-procedure. Hier gaat dus geen m.e.r.-beoordelingsbeslissing aan vooraf en daarmee staat de m.e.r.-plicht vast. De provincie is dan als initiatiefnemer verplicht het milieueffectrapport (MER) op te stellen en te voldoen aan de wettelijke vereisten voor de m.e.r.-procedure (art. 7.18 lid b Wm).

Omdat het MER wordt opgesteld in het kader van een planprocedure (PIP) zal de uitgebreide procedure doorlopen worden. In paragraaf 2.3 is deze procedure nader uitgewerkt. In het voortraject van het Ruimte voor de Lek project heeft de provincie Utrecht als initiatiefnemer bovenstaande onderbouwing van de te doorlopen procedure afgestemd met de Commissie voor de milieueffectrapportage.

2.3

UITGEBREIDE M.E.R.-PROCEDURE

In Figuur 2.2 is de uitgebreide m.e.r.-procedure¹ in een aantal stappen inzichtelijk gemaakt. De mededeling en het advies wordt overgeslagen omdat de provincie zowel het bevoegde gezag is als initiatiefnemer.

¹ In voorkomende gevallen kan ook sprake zijn van een beperkte procedure. Deze procedure is niet van toepassing in dit project.

Figuur 2.2

Overzicht uitgebreide m.e.r.-
procedure.

Kennisgeving en zienswijzen

De m.e.r.-procedure is officieel van start gegaan met de publicatie van deze Notitie R&D. Belanghebbenden worden in de gelegenheid gesteld om met hun zienswijzen invloed uit te oefenen op de te beschouwen onderwerpen in het MER.

Raadpleging

Naast de algemene kennisgeving en zienswijzen worden adviseurs en betrokken bestuursorganen rechtstreeks geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

MER

Vervolgens wordt het noodzakelijk onderzoek uitgevoerd. Het resultaat van de zienswijzen en raadpleging wordt hierbij betrokken. Het onderzoeksresultaat wordt gebundeld in het MER. Dit MER wordt een zelfstandig rapport dat als onderbouwing dient voor het PIP. Belangrijk is wel dat het milieueffectrapport, ongeacht de presentatievorm, aan een aantal wettelijke inhoudseisen voldoet. Deze eisen zijn:

- Inhoud en doelstelling plan.
- Bestaande toestand en ontwikkelingen milieu.
- Relevante beleidsdoelstellingen.
- Redelijke scenario's met motivering.
- Nadelige milieugevolgen.
- Mitigerende en compenserende maatregelen.
- Leemten in kennis.
- Monitoringsmaatregelen.
- Samenvatting.

Ter inzage legging

Het MER wordt samen met het voorontwerp-PIP ter inzage gelegd. Belanghebbenden kunnen hun zienswijzen kenbaar maken.

Een speciaal aandachtspunt is toetsing van het milieueffectrapport door de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage. Uitkomst van deze toetsing is een positief of negatief advies aan het bevoegd gezag.

Besluit

Op basis van de uitkomst van de toetsing door de Commissie voor de milieueffectrapportage kan het bevoegd gezag haar besluit voorbereiden. In dit project betreft het besluit het vaststellen van het ontwerp-PIP. Bij haar besluit betreft het bevoegd gezag de zienswijzen en het advies van de Commissie MER.

Het plan of besluit wordt pas vastgesteld door het bevoegd gezag als de m.e.r.-procedure tot aan deze stap correct en volledig is doorlopen en de gegevens in het MER redelijkerwijs aan het uiteindelijke plan of besluit ten grondslag kunnen worden gelegd.

Voor uitgebreide informatie over de m.e.r.-procedure kijkt u op www.infomil.nl of www.commissiemer.nl.

2.4

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Initiatiefnemer

De initiatiefnemer voor de uitwerking van de planstudie Ruimte voor de Lek is het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht.

Bevoegd gezag

Provinciale staten van de provincie Utrecht is het Bevoegd Gezag inzake de besluitvorming over het PIP en het MER.

Commissie voor de milieueffectrapportage

De commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) zal om advies worden gevraagd over de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen MER. Na gereed komen van het gecombineerde PIP en MER zal de Commissie m.e.r. dit MER beoordelen en hierover advies uitbrengen aan het bevoegd gezag.

Wettelijke adviseurs

Het bevoegd gezag vraagt in het kader van de uitgebreide procedure vooraf aan het opstellen van de definitieve richtlijnen advies aan de zogenaamde wettelijke adviseurs. Dit zijn het ministerie van LNV (regio-directie), VROM en OCW.

Insprekers

Belanghebbenden kunnen twee keer inspreken tijdens de m.e.r.-procedure. De eerste keer is na het verschijnen van deze Notitie R&D. De tweede keer is na het verschijnen van het MER. Op deze momenten is het voor belanghebbenden mogelijk hun zienswijzen te geven op de Notitie R&D respectievelijk het MER.

HOOFDSTU

3 Het voortraject

3.1

PKB RUIMTE VOOR DE RIVIER

UITERWAARDVERGRAVING
IS MEEST EFFECTIEVE
MAATREGEL

Het kabinet heeft een pakket van maatregelen vastgesteld met als doel het vergroten van de hoogwaterveiligheid door het creëren van meer ruimte voor de rivier: de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier. De belangrijkste maatregelen hebben betrekking op uiterwaardvergraving, maar daarnaast gaat het bijvoorbeeld om dijkeruglegging, kribverlaging en zomerbedverlaging. Dijkversterking is alleen opgenomen als andere maatregelen niet geschikt of te duur zijn. In de PKB Ruimte voor de Rivier is voor het gebied langs de Lek bij Vianen-Hagestein uiterwaardvergraving naar voren gekomen als de meest effectieve maatregel. Deze maatregel is in de PKB opgenomen onder de naam “Uiterwaardvergraving Honswijkerwaarden, Stuweiland Hagestein, Hagesteinse Uiterwaard en Heerenwaard”

De PKB Ruimte voor de Rivier bevat voor de maatregelen een globale beschrijving van het type maatregel, de locatie en de verwachte effectiviteit op de verlaging van de MHW. Om de maatregelen daadwerkelijk te kunnen uitvoeren, wordt iedere maatregel meer in detail uitgewerkt in een planstudie. Op basis daarvan wordt de precieze plaats en invulling van de maatregel vastgesteld.

Planstudie Ruimte voor de Lek

Voor het gebied Lekuitervwaarden heeft de provincie Utrecht, in opdracht van het Rijk, het initiatief genomen tot het uitvoeren van de noodzakelijke planstudie in het kader van het Ruimte voor de Rivier programma. Deze planstudie, waarin de maatregel “Uiterwaardvergraving Honswijkerwaarden, Stuweiland Hagestein, Hagesteinse Uiterwaard en Heerenwaard” nader wordt uitgewerkt, staat beter bekend als project Ruimte voor de Lek.

De provincie heeft besloten de planstudie op projectmatige wijze uit te voeren. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de gemeenten Vianen, Nieuwegein, Houten en IJsselstein, de waterschappen Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en Waterschap Rivierenland. Deze partijen geven gezamenlijk sturing aan het project middels een daarvoor in het leven geroepen stuurgroep. Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland (district Rijn en Lek) is als beheerder van de rivier ook betrokken in deze stuurgroep net als de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier (PDR).

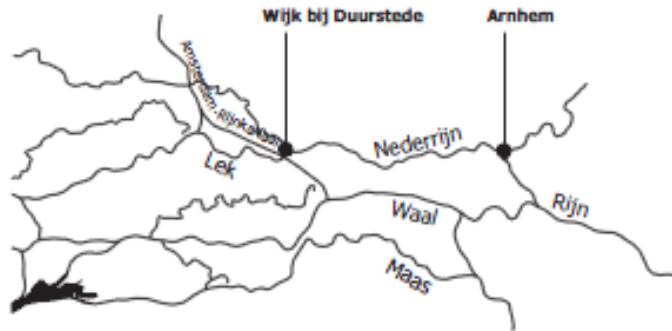
Besluiten van de stuurgroep worden voorgelegd aan de gemeenteraden, Provinciale Staten, de besturen van de waterschappen en de directie Rijkswaterstaat. Op verschillende momenten in het project is akkoord van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat nodig, als opdrachtgever van de gehele planstudie.

De Lek

Ter hoogte van de grens met Duitsland splitst de Rijn zich in een noordelijke en een zuidelijke riviertak. De noordelijke tak draagt vanaf Arnhem de naam Nederrijn. Ter hoogte van Wijk bij Duurstede, ongeveer 20 kilometer ten oosten van Vianen, daar waar het Amsterdam Rijnkanaal de rivier kruist, verandert de naam in de Lek.

Afbeelding 3.1

Lek

Karakteristieken van de Lek

De Lek is een typische zoetwatergetijdenrivier. Het plangebied is gelegen op de overgang van de middenloop van de Lek naar het benedenstroomse gedeelte van de Lek. Hier gaat een sterk meanderende hoofdgeul tussen brede uiterwaarden met kronkelwaarden, oeverwallen en rivierduinen geleidelijk over in een nog zwak meanderende getijdenrivier met relatief smalle, vlakke uiterwaarden met slikken en gorzen.

Het plangebied bevindt zich in het kleiige deel van de rivier. Aan de noordzijde van de rivier bevinden zich zware kleigronden, aan de zuidzijde vooral lichtere kleigronden.

RIVIER- EN
GETIJDENDYNAMIEK IS
KENMERKEND VOOR DIT
DEEL VAN DE LEK

Bij Hagestein is een stuw aangelegd in de Lek, waardoor er geen sprake meer is van getijdeninvloed in het verder stroomopwaarts gelegen gebied. Bij de stuw is sprake van rivier- en getijdendynamiek, met dagelijkse eb- en vloedverschillen van soms meer dan een meter. Aan de getijdenkant van de stuw is het gemiddelde laagwaterpeil ca. 0,25m +NAP, het gemiddeld peil bij vloed is ca. 1,25m +NAP.

De rivier is niet erg breed en wordt stroomafwaarts steeds smaller en rechter. Het is een rivier met plaatselijk veel water- en oeverrecreatie. De dijklinten langs de Lek zijn uitgroeid tot verstedelijkte randen voor wonen en werken, en recreatie (met campings, jachthavens en strandjes) die sterk op de rivier gericht zijn.

Tussen Vianen en Schoonhoven loopt de Oude Hollandse Waterlinie, tussen Vianen en Everdingen de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

3.2(VARIANTEN)STUDIES

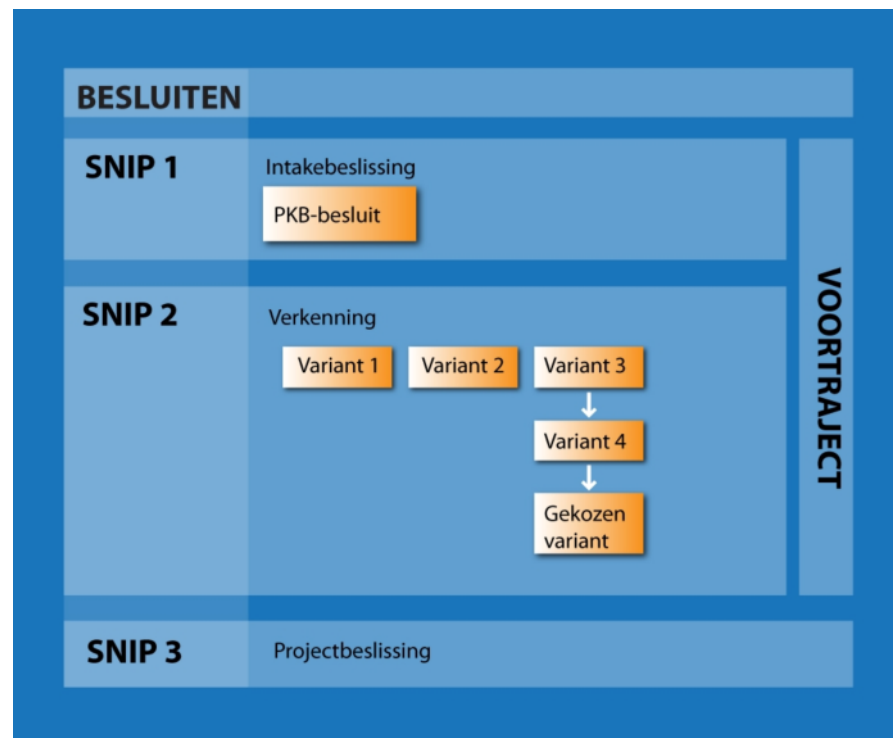
In de SNIP 2A fase worden verschillende varianten met elkaar vergeleken, wat uiteindelijk leidt tot een voorkeursalternatief (VKA). Deze VKA wordt in de SNIP 3 fase vervolgens uitgewerkt tot een projectontwerp. Aan het begin van de SNIP 2A fase zijn eerst twee verkennende studies uitgevoerd:

- Verkenning van rivierkundige bouwstenen.
- Verkenning van de mogelijke varianten.

De resultaten van beide studies worden in onderstaande paragrafen kort toegelicht. Figuur 3.3 toont het stroomschema van Snip 1 t/m 3.

Figuur 3.3

SNIP 1 t/m 3

3.2.1 RIVIERKUNDIGE BOUWSTENEN

In deze verkennende studie zijn mogelijke rivierkundige maatregelen in beeld gebracht, met als doel een advies te geven over de meest kansrijke ingrepen. De eerste stap die is genomen is het opstellen van een inrichtingsvisie voor het gebied met daarin 15 verschillende mogelijke maatregelen (bouwstenen) om de waterstandsverlaging te realiseren. In de inrichtingsvisies zijn de 15 bouwstenen beoordeeld op:

- Hydraulisch effect.
- Effect op kwelproblematiek.
- Duurzaamheid.

Het hydraulisch effect richt zich primair op de mate van waterstandsval (MHW). Bij de kwelproblematiek gaat het met name om de toename van kweldruk en kweloverlast voor de ten zuiden van de Vianense waard gelegen woonwijk De Hagen (gemeente Vianen). Uitgangspunt hierbij is dat de situatie niet mag verslechteren ten opzichte van de huidige situatie. Het begrip duurzaamheid toetst op de mate waarop een maatregel zichzelf in stand houdt.

Voor een beschrijving van de inrichtingsvisie en de bouwstenen wordt verwezen naar het rapport 'Ruimte voor de Lek, Rivierkundige bouwstenen'[2].

Een samenvatting van de bouwstenen en de effecten is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 3.1

Samenvatting effectbeoordeling
bouwstenen 'Ruimte voor de
Lek, rivierkundige bouwstenen'

criterium	zomerbed Vianen		uiterwaarden Vianen				noordzijde Lek		stuw Hagestein		COMBINATIE BOUWSTENEN			
	maximale zomerbedverbreding	minimale zomerbedverbreding	aanleg nevengeul Vianen (1)	aanleg nevengeul Vianen (2)	aanleg nevengeul Vianen (3)	aanleg nevengeul Vianen (4)	verwijderen zomerbede	beweegbare zomerbede	verwijderen vegetatie	geul in uiterwaard		verleggen toegangsweg + bebouwing stuveland	PKB-maatregel	Honswijkwaard
hydraulisch effect	++	0	--	--	--	-	--	--	--	--	+	0	0	+
invloed op kwel	0	0	-	-	--	--	--	0	0	0	0	0	0	0
duurzaamheid	-	-	--	--	-	-	0	-	--	0	0	-	-	--

Tabel 3.2

Legenda tabel 4.1

Effectbeoordeling bouwstenen
'Ruimte voor de Lek,
rivierkundige bouwstenen'

criterium	score				
	--	-	0	+	++
hydraulisch effect	4 cm te weinig tov minimale taakstelling	2 cm te weinig tov minimale taakstelling	minimale taakstelling van 6 cm bij rkm 945 bereikt	2 cm meer dan minimale taakstelling	4 cm meer dan minimale taakstelling
invloed op kwel	groot	beperkt	geen	nvt	nvt
duurzaamheid	niet duurzaam	niet erg duurzaam	duurzaam	nvt	nvt

Op grond van deze studie wordt geadviseerd om voor het plangebied Lekuiterwaarden de zomerbedverbreding middels uiterwaardvergraving in de vorm van een niet meestromende nevengeul als leidend principe te nemen in de planstudie. Dit betekent dat in het kader van het project Ruimte voor de Lek de bestaande winterdijken in het plangebied niet zullen wijzigen en dat de ligging van de Lek in essentie gelijk zal blijven.

Keuze Stuurgroep

De Stuurgroep heeft op 23 mei 2008 het advies om zomerbedverbreding als leidend principe te nemen in de planstudie overgenomen. Het hydraulisch effect wordt met dit principe bereikt en er is geen sprake van invloed op kwel voor de ten zuiden van de Vianense waard gelegen woonwijk De Hagen (gemeente Vianen). Echter is het principe niet duurzaam. Wel kan tegemoet worden gekomen aan de wens om met de herinrichting van de omgeving Vianen en het stuwcomplex Hagestein een zodanige waterstandsverlaging (MHW verlaging tussen de 8 en 20 centimeter) te realiseren zodat dijkverzwaring beperkt kan worden.

De meest wezenlijke blokkades in de rivier zijn de RZI vianen, de brughoofden van de A2 en de bebouwing van Vreeswijk/Nieuwegein. Aanpassing van deze zaken is zeer kostbaar en moeilijk tot onmogelijk. In dezelfde Stuurgroep vergadering van 23 mei 2008 is het besluit genomen als leidend principe voor de realisatie van de veiligheidsopgave, de zomerbedverbreding in te vullen door middel van een uiterwaardvergraving in de vorm van een oevergeul. Dit is de meest duurzame oplossing en is daarbij tevens het meest kostenefficiënt. Naast de financiële voordelen biedt deze oplossing ook meer mogelijkheden voor een goede ruimtelijke inpassing. Het andere alternatief, de plaatsing van een kwelscherm, biedt geen garanties, is kostbaar (wordt op 40 meter diepte geplaatst en dient circa 3 km lang te zijn) en blokkeert de grondwaterstroom van binnendijks naar de rivier.

3.2.2

VARIANTENSTUDIE

In deze verkennende studie zijn een aantal varianten in beeld gebracht, die invulling geven aan de rivierkundige opgave (zie 3.2.1) en tevens invulling geven aan de ontwerpgevare ten behoeve van de versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het plangebied.

Ontwerpopgave

De Ruimte voor de Rivier maatregel biedt grote kansen om de ruimtelijke kwaliteit in het gebied te verbeteren. De uiterwaarden in het plangebied kunnen worden getransformeerd in een gebied dat ruimte biedt aan de rivier en de gewenste natuurwaarden van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en zich oriënteert op de stedelijke context van Nieuwegein en Houten. Daarin bevinden zich verschillende uitdagingen en ontwerpopgaven:

- Behoud en ontwikkelen van de samenhang in het stedelijke rivierenlandschap.
- Verbeteren van de toegankelijkheid en de recreatieve gebruiksmogelijkheden van de uiterwaarden en daarbij ook een goede ‘sturing’ van het recreatief medegebruik zodat dit niet ten koste gaat van de natuurontwikkeling.
- Versterken van de natuurwaarden, waarbij optimaal gebruik gemaakt wordt van de abiotische omstandigheden en de rivierdynamiek.
- Verbeteren van de relatie stad-uitervwaarden door de stadsfronten van de kernen te versterken.

Voor een nadere toelichting van de verschillende uitdagingen en ontwerpopgaven wordt verwezen naar het rapport ‘Ruimte voor de Lek, Variantenstudie’ [3].

Varianten 1 t/m 3

De Stuurgroep Ruimte voor de Lek heeft voor de doelstelling waterstandsraling een uiterwaardvergraving aangemerkt als leidend principe. In de bestuursovereenkomst van 2007 tussen de Provincie Utrecht en het Rijk is vastgelegd dat er drie varianten gedefinieerd worden die het uitgangspunt vormen voor verdere planvorming. Deze drie varianten zijn uitgewerkt in de variantenstudie.

De drie varianten zijn:

1. Beperkte uiterwaardvergraving.
2. Maximale uiterwaardvergraving + natuurontwikkeling in het gehele plangebied.
3. Maximale uiterwaardvergraving + natuurontwikkeling in het gehele plangebied + versterking ruimtelijke kwaliteit.

De verkenning van de varianten en de keuze van een voorkeursvariant hebben plaats gevonden in nauwe samenspraak met de betrokken partners uit het gebied.

Voor een gedetailleerde beschrijving en afbeelding van deze varianten wordt verwezen naar het rapport ‘Ruimte voor de Lek, Variantenstudie’ [3].

Variant 1: Beperkte uiterwaardvergraving

Variant 1 is ontworpen op basis van eerder ontwikkelde bouwstenen om rivierverruiming te bewerkstelligen. Het gaat in het bijzonder om een beperkte uiterwaardvergraving in de vorm van een oevergeul bij Vianen, het verlagen van de dam bij het stuweiland Hagestein en het verlagen van de zomerkade in de Honswijkerwaarden.

Variant 1 is de invulling van een variant met minimale verlaging tegen minimale kosten, hierdoor is het niet mogelijk om realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in deze variant mee te nemen.

Variant 2: Maximale uiterwaardvergraving + Natuurontwikkeling

In variant 2 zijn ingrepen gepleegd om de MHW maximaal te verlagen. Evenals in variant 1 wordt uitgegaan van verlaging van de dam bij het stuweiland Hagestein en de zomerkade in de Honswijkerwaarden. Daarnaast is een aantal uiterwaardvergravingen voorgesteld bij Vianen (Vianense Waard), de Middelwaard, Bossenwaard en 't Waalse Waard. Bij variant 2 ligt het accent op de realisatie van de rivierkundige maatregelen in samenhang met natuurontwikkeling in de uiterwaarden. Eventuele negatieve gevolgen van de rivierkundige ingrepen op de kwaliteit van de EHS worden in het kader van de EHS-saldobenadering gesaldeerd. Salderen gebeurt door extra natuur aan te leggen aanvullend en aansluitend op de bestaande EHS, ter compensatie van het verlies aan bestaande natuur. Variant 2 bevat tevens een uitgebreider basispakket voor recreatieve ontwikkeling dan variant 1. Het gaat hier vooral om extensieve recreatieve voorzieningen, zoals wandelpaden. Daarnaast is een aantal uitkijkpunten opgenomen en wordt de loop van de oude historische haven bij Vianen hersteld. Verder is bij Vianen in deze variant voorzien in de aanleg van een parklandschap tegen de Lekdijk.

Variant 3: Maximale uiterwaardvergraving + natuurontwikkeling + versterking ruimtelijke kwaliteit

In variant 3 is een overeenkomstig pakket van maatregelen getroffen als in variant 2 om de MHW doelstelling van minimaal 8 cm waterstanddaling te halen. Bij variant 3 ligt het accent op de realisatie van de rivierkundige maatregelen in samenhang met natuurontwikkeling in de uiterwaarden. Eventuele negatieve gevolgen van de rivierkundige ingrepen en recreatieve activiteiten op de kwaliteit van de EHS worden in het kader van de EHS-saldobenadering gecompenseerd door middel van salderen. Salderen gebeurt door extra natuur aan te leggen aanvullend en aansluitend op de bestaande EHS, ter compensatie van het verlies aan bestaande natuur.

Variant 3 biedt extra ruimtelijke kwaliteit in de vorm van een uitgebreider pakket aan recreatievoorzieningen en ontwikkeling van bebouwing in de uiterwaarden. Het stadsfront langs de Lekboulevard bij Nieuwegein wordt aangevuld en vernieuwd, bij Vianen wordt de buitenstad afgerond (groene invulling), er wordt een jachthaven gerealiseerd en het pontje wordt rechtstreeks verbonden met Vreeswijk. In de Ossenwaard wordt recreatieve ontwikkeling voorgesteld die rekening houdt met en inspeelt op het natuurlijke en rustige karakter van dit gebied, gecombineerd met beperkte woningbouw.

Variant 4 (met variant 3 als basis)

Op 10 oktober 2008 heeft de Stuurgroep zich uitgesproken voor variant 3, omdat deze variant naar het oordeel van de Stuurgroep de meeste kansen bood om rivierverruiming en versterking van de ruimtelijke kwaliteit op een zo optimaal mogelijke manier te realiseren. Een belangrijk onderdeel van deze variant is de optie om in de uiterwaard bij de Lekboulevard van Nieuwegein woningbouw te ontwikkelen.

OKTOBER 2008

In een reeks van presentaties voor gemeenteraden, commissies, grondeigenaren en bewoners/belanghebbenden is deze keuze toegelicht. De plannen werden als geheel redelijk positief ontvangen: er was begrip voor de rivierkundige maatregelen en de natuurontwikkeling, maar tegelijkertijd waren er zorgen over de invulling van de recreatieve voorzieningen en de woningbouw in de uiterwaard. Op basis van de reacties heeft de gemeenteraad van Nieuwegein de provincie verzocht het onderdeel bebouwing buiten de planvorming te laten.

Naar aanleiding van dit verzoek heeft de Stuurgroep besloten een vierde variant te ontwikkelen, waarin de nieuwe inzichten zijn verwerkt. Deze variant is gebaseerd op variant 3, maar kent twee wezenlijke aanpassingen:

1. Er is niet langer sprake van woningbouw nabij de Lekboulevard.
2. Op het stuweiland bij Hagestein zullen alleen woningen worden gerealiseerd indien dit voor de financiering van gewenste ontwikkelingen op het Stuweiland noodzakelijk is.

Met het besluit van de stuurgroep om een nieuwe variant 4 te ontwikkelen ontstond een nieuwe situatie waarin de relatie stad en rivier meer wordt benaderd vanuit de stedelijk recreatieve wensen die er zijn en niet vanuit de wens om bebouwing toe te voegen. Variant 4 biedt extra ruimtelijke kwaliteit in de vorm van een uitgebreider pakket aan maatregelen om de recreatieve kwaliteit van de uiterwaarden te vergroten. Uitgangspunt hierbij is dat de Bossenwaard een recreatieve betekenis krijgt voor Nieuwegein als geheel en IJsselstein. Daarnaast kan de relatie tussen Nieuwegein en de Lek worden verbeterd door de uiterwaard bij het stadsfront langs de Lekboulevard zodanig in te richten dat de natuur- en recreatiemogelijkheden optimaal worden gecombineerd. Het westelijke deel van de Bossenwaard wordt in deze variant ingericht als natuurgebied (EHS) met mogelijkheden voor extensieve recreatie.

Bij Vianen wordt in deze variant de buitenstad landschappelijk ingepast (groene invulling). Er is rekening gehouden met de realisatie van een passantenhaven in de oude haven, een beperkte parkeerplaats voor campers en een parkeerterrein (ca. 60pp) in of nabij de uiterwaarden t.b.v. bezoekers aan de binnenstad. Verder wordt ruimte gecreëerd voor het terugbrengen van de oude molen. De aanlanding van het pontje kan worden gehandhaafd op de huidige plek. Dit geldt zowel aan de Vianense als de Nieuwegeinse kant. In de Ossenwaard is een recreatieve ontwikkeling voorgesteld die rekening houdt met en inspeelt op het natuurlijke en rustige karakter van dit gebied. Alleen als dit voor de financiële dekking van deze ontwikkeling noodzakelijk is, is woningbouw een optie.

Aanpassing projectgebied

Op 10 oktober 2008 heeft de Stuurgroep, naast het uitspreken van haar voorkeur voor variant 3, ook besloten het projectgebied te verkleinen en af te zien van maatregelen in de Middelwaard en in een deel van de Honswijkerwaarden.

- De Middelwaard is al ingericht en wordt beheerd als EHS. De voorgestelde aanpassingen leverden geen noemenswaardige MHW-verlaging op maar wel mogelijk negatieve effecten op de bestaande natuurwaarden en op de kwelsituatie binnendijks.
- Voor de Honswijkerwaarden geldt dat hier reeds plannen gerealiseerd worden in het kader van de aanleg van een nieuwe recreatieplas inclusief natuurlijke inrichting. De aanvullende maatregelen die in variant 3 werden voorgesteld bleken geen direct MHW-effect te hebben en de aanwezige waardevolle vegetatie mogelijk aan te tasten.

Daarnaast werd mogelijk een extra kwelbezwaar bij de gemeente Houten geïntroduceerd.

AUGUSTUS 2009

SNIP 2A besluit

Op 14 augustus 2009 heeft de Staatssecretaris het SNIP 2A besluit genomen in het kader van Ruimte voor de Lek. In haar besluit geeft zij aan dat het effect van de MHW-verlaging bij variant 4 op de noodzakelijke dijkverbeteringwerkzaamheden tussen Everdingen en Hagestein beperkt zijn. De kostenbesparing van variant 4 weegt niet op tegen de hoge kosten van de inrichtingsmaatregelen die in variant 4 worden voorgesteld. Daarom stelt de Staatssecretaris geen voorkeursvariant vast, maar legt ze in haar besluit een aantal randvoorwaarden vast. Deze randvoorwaarden zijn:

- De maatregelen in het kader van de Ruimte voor de Lek moeten leiden tot een minimale MHW verlaging van 8 cm en creëren een additionele beheersruimte van 4 cm.
- De beschikbare middelen voor realisatie van de maatregelen worden vastgesteld op 14 miljoen euro.
- De ruimtelijke kwaliteit wordt versterkt door de maatregelen in het kader van de Ruimte voor de Lek

Om invulling te geven aan het besluit van de Staatssecretaris heeft de Stuurgroep variant 4 ingrijpend aangepast om terug te gaan naar een waterstandsdaling van 8 cm MHW (ca 12 incl beheersruimte). In de aanpassing wordt tegemoet gekomen aan de oorspronkelijke beleidsdoelstellingen (EHS) waarbij de Vianense Waard volledig wordt aangemerkt als natuurontwikkelingsgebied, waarbij gekeken wordt naar aanvullende mogelijkheden voor recreatie. Daarnaast wordt de verlaging van de zomerkade in de Honswijkerwaard niet als maatregel opgenomen in het PIP, deze maatregel valt niet binnen het plangebied (paragraaf 5.1). Wel wordt de Honswijkerwaard in de planvorming meegenomen en valt deze maatregel binnen het projectgebied (paragraaf 5.1). De meestromende nevengeul in de Vianense Waard wordt verwijderd en de ontwerpopgave voor de MHW verlaging wordt vastgesteld op ca 12 cm. Deze zogenaamde “gekozen variant” is daarmee een integrale invulling van de rivierkundige, ecologische en ruimtelijke kwaliteits opgaven en vormt de basis voor het ontwerpproces in de SNIP 3 fase.

HOOFDSTU

4

Gekozen Variant

4.1

DE GEKOZEN VARIANT

UITGANGSPUNTEN

De gekozen variant kent de volgende uitgangspunten:

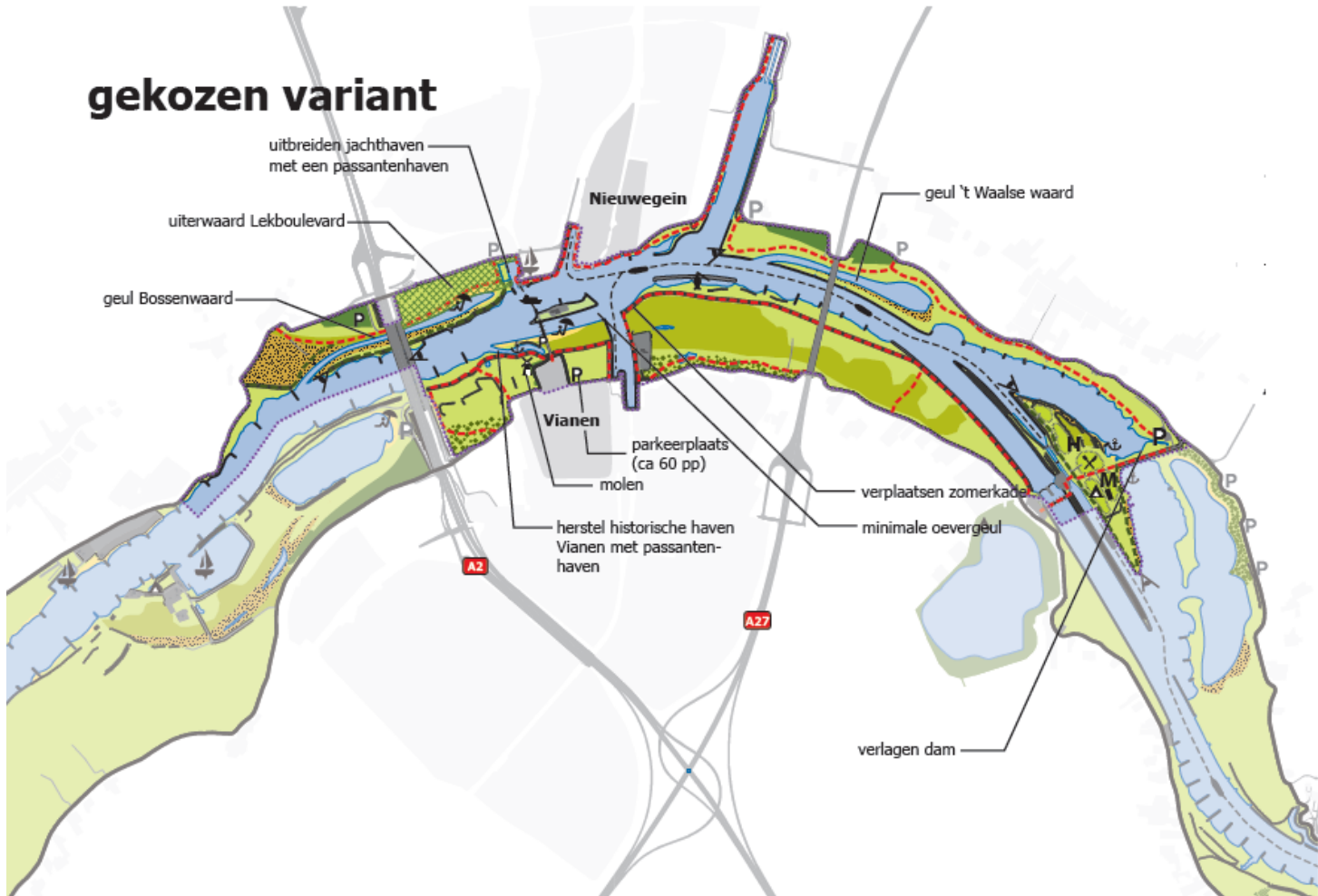
Bij de uitwerking dient minimaal 8 centimeter MHW-verlaging te worden gerealiseerd. Aanvullend wordt circa 4 cm extra beheerruimte gerealiseerd ten behoeve van het faciliteren van een natuurlijke ontwikkeling van de natuurwaarden. De uitwerking dient plaats te vinden binnen de financiële randvoorwaarden (vastgesteld op 31 maart 2009 door de Stuurgroep), met dien verstande dat de bijdrage van de PDR maximaal 14 miljoen euro zal bedragen.

Om de verwachte toekomstige MHW-golf goed te kunnen verwerken heeft de Lek in de toekomst meer ruimte nodig. Deze ruimte ontstaat ten eerste doordat er drie oeversgeulen aangelegd worden in het gebied. Deze geulen zorgen ervoor dat de Lek meer bergingsruimte krijgt en dat de hoogwatergolf versneld kan worden afgevoerd. Daarnaast wordt de toegangsdam verlaagd naar het stuweiland Hagestein (Ossenwaard). Doordat deze dam bij hoog water een minder groot obstakel zal vormen, wordt daarmee ook de doorstroming van de rivier bevorderd.

Op de volgende pagina is een afbeelding van de gekozen variant weergegeven.

Afbeelding 4.2

Gekozen variant

legenda

- bos/natuurbos
- parklandschap
- grasland
- natte ruigte
- strand
- water
- bandijk/ zomerkaai
- plangebied

- P** parkeerplaats
- strandvoorziening
- jachthaven
- aanlegplaats
- visplek
- voetveer
- recreatieve pendeldienst Nieuwe Hollandse Waterlinie
- wandelroute
- stuurroute
- camping
- (schip)brug
- H** hotel
- restaurant
- M** museum
- uitkijkpunt

4.2

UITWERKING GEKOZEN VARIANT PER DEELGEBIED

Onderstaand wordt per deelgebied de uitwerking van de gekozen variant besproken.

Bossenwaard

In het deel ten oosten van de A2 (Lekboulevard) komt een oevergeul. Rond deze geul wordt natuur ontwikkeld en komen er mogelijkheden voor kleinschalige, extensieve recreatie. Er wordt gedacht aan wandelpaden, uitzichtpunten, herinrichting van de bestaande jachthaven met een passantenhaven en een klein strandje. In het gebied ten westen van de A2 staat voornamelijk natuurontwikkeling centraal, met daarbij beperkte recreatie.

Mijnsherenwaard / Pontwaard

In de Mijnsherenwaard / Pontwaard komt een oevergeul. Hoe groot deze geul wordt, of hierdoor de Ponthoeve op een eiland komt te liggen en of de geul in combinatie met het verlagen van de kades van het Merwedekanaal smaller wordt, wordt nog uitgezocht. Ook wordt de voormalige historische haven uitgegraven en in ere hersteld. De rest van de uiterwaard zal natuurgebied worden in combinatie met een aantal recreatieve voorzieningen. Er wordt gedacht aan een café/restaurant, het plaatsen van een molen, de aanleg van een aantal camperparkeerplaatsen en een klein strandje. Ook wordt er nog gezocht naar een locatie voor een parkeerplaats. De aanlegsteiger voor de veerverbinding met Nieuwegein blijft gehandhaafd.

Vianense uiterwaard

De Vianense uiterwaard wordt geheel ingericht als natuurgebied. De mogelijkheden voor recreatie liggen op het gebied van wandelen en vissen. Het gedeelte dichtbij de winterdijk wordt opgehoogd en ingericht als parkbos.

't Waalse waard

Er komt een oevergeul (eenzijdig aangetakt) in 't Waalse waard. Verder wordt het gebied ingericht en beheerd als nieuw natuurgebied, met mogelijkheden voor extensieve recreatie (wandelen, vissen).

Stuweiland Hagestein (Ossenwaard)

De toegangsdam vanuit Houten naar het Stuweiland wordt verlaagd, waardoor het water er gemakkelijker overheen kan stromen als dat nodig is. Bij zeer hoog water, als de stuwen en sluizen al geheel open staan, kan het water zodoende sneller weg. Deze situatie zal zich beperkt voordoen: ongeveer 5 dagen per jaar. De bereikbaarheid van het stuweiland wordt gewaarborgd. Er komt een fiets- en voetverbinding vanuit Vianen naar het Stuweiland, zodat het eiland ook vanuit de zuidkant te bereiken is en er een nieuwe recreatieve verbinding ontstaat.

Honswijkerwaarden

In de Honswijkerwaarden worden geen specifieke riviermaatregelen genomen. In deze uiterwaarden zal natuurontwikkeling komen met zeer beperkte recreatieve mogelijkheden.

Uiterwaard Hagestein

In de uiterwaard Hagestein worden geen specifieke riviermaatregelen genomen. In deze uiterwaard zal natuurontwikkeling komen met zeer beperkte recreatieve mogelijkheden.

4.3

OPTIMALISATIE GEKOZEN VARIANT

De in de vorige paragraaf gepresenteerde gekozen variant is de resultante van de SNIP 2A fase. In de SNIP 3 fase wordt deze variant verder geoptimaliseerd. De SNIP 3 fase is gestart in mei 2010. In de periode mei 2010-september 2010 wordt in een aantal cycli een uitwerking gemaakt van de gekozen variant. Deze geoptimaliseerde variant wordt vervolgens getoetst op MHW doelbereik, milieutechnische effecten en financiële haalbaarheid. De reikwijdte en het detailniveau van deze toetsing wordt in hoofdstuk 5 beschreven. Het is echter belangrijk om te realiseren dat het uiteindelijk een geoptimaliseerde versie is van de hiervoor gepresenteerde gekozen variant die getoetst wordt. Met het oog op de dynamiek van het proces is in deze Notitie R&D volstaan met het presenteren van de gekozen variant als resultante van de SNIP 2A fase.

4.3.1

INRICHTINGSVARIANT

De geoptimaliseerde variant wordt in het MER nader uitgewerkt. Deze variant wordt vervolgens getoetst op basis van het beoordelingskader dat in hoofdstuk 5 wordt gepresenteerd.

4.3.2

UITVOERINGSVARIANT

Op het moment dat de definitieve inrichtingsvariant (het ontwerp) is getoetst en vastgesteld door de Stuurgroep, worden verschillende uitvoeringsvarianten in beeld gebracht. Deze uitvoeringsvarianten hebben betrekking op de wijze van uitvoering. Denk daarbij aan aanlegperiode (welk seizoen), tijdsduur (alles in één jaar of verspreid over meerdere jaren) en transportwijze (alles per boot of via de weg). Vervolgens worden deze uitvoeringsvarianten in de milieueffectrapportage opnieuw beoordeeld basis van het beoordelingskader dat in hoofdstuk 5 wordt gepresenteerd.

HOOFDSTU 5 Reikwijdte en Detailniveau

5.1

REIKWIJDTE

De reikwijdte van het MER heeft betrekking op twee aspecten:

1. het gebied waar het MER betrekking op heeft.
2. de ontwikkelingen binnen dat gebied waarvan de effecten in het MER beoordeeld gaan worden.

5.1.1

GEBIED

Projectgebied MER

Het projectgebied van het MER bestaat per gemeente uit de volgende deelgebieden:

Nieuwegein/IJsselstein: Bossenwaard en Waalse Waard.

Vianen: Mijnsheerenwaard, Pontswaard, de Vianense Waard en de toegangsdam tot Stuweiland Hagestein.

Voor deze gebieden zal een PIP opgesteld worden en is een wijziging in ruimtelijke bestemming voorzien.

Plangebied

Het plangebied bestaat uit dezelfde deelgebieden als het projectgebied MER, uitgebreid met:

- Houten: Honswijkerswaarden.
- Vianen: Uiterwaard Hagestein.

Voor deze gebieden wordt in het kader van het Ruimte voor de Lek project een ontwerp en inrichtingsvisie opgesteld.

Het MER heeft betrekking op het projectgebied. De delen van het plangebied die dus buiten het projectgebied vallen zijn geen onderdeel van het MER. Alle relevante ontwikkelingen binnen het projectgebied worden beoordeeld, inclusief de externe werking van deze ontwikkelingen buiten het projectgebied. Een voorbeeld hiervan is de beoordeling van het eventueel optreden van een kwelbezwaar in de woonwijk De Hagen in Vianen ten gevolge van de ontwikkelingen in de Vianense Waard. Deze wijk is weliswaar buiten het projectgebied gelegen, maar de effecten van ontwikkelingen in het projectgebied op dit gebied worden wel beoordeeld.

Op kaart Afbeelding 5.3 is zowel het projectgebied als het plangebied afgebeeld, met bijbehorende topografische verwijzingen.

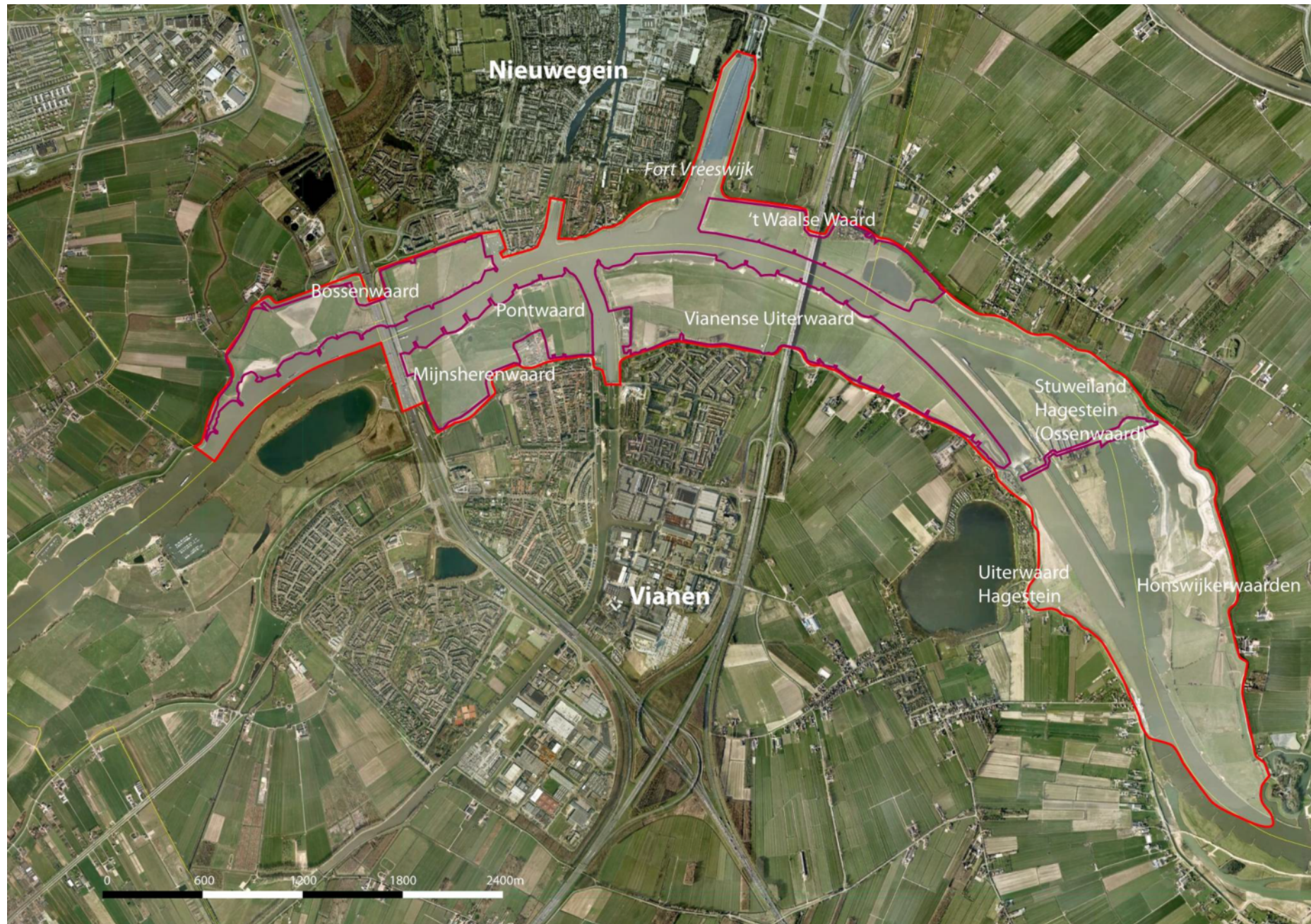
Afbeelding 5.3

Plan- en projectgebied Ruimte
voor de Lek
Projectgebied

Legenda

Rode lijn: Plangebied

Paarse lijn: Projectgebied MER

5.1.2

ONTWIKKELINGEN

In het projectgebied zijn een aantal ontwikkelingen voorzien in het kader van het Ruimte voor de Lek project. In de volgende paragraaf zijn deze ontwikkelingen als elementen per deelgebied benoemd.

5.1.3

TE BEOORDELEN ELEMENTEN

In de gekozen variant uit hoofdstuk 4 zijn per deelgebied een aantal elementen benoemd die in het MER beoordeeld zullen worden.

Bossenwaard

Ten westen van de A2:

Natuurontwikkeling met ruimte voor beperkte recreatie.

Ten oosten van de A2:

Realisatie oevergeul

Extensieve recreatie, zoals: wandelpaden, uitzichtpunten, een strandje en herinrichting van de bestaande jachthaven en passantenhaven.

Mijnsherenwaard/Pontwaard

Realisatie oevergeul

Herstel van de voormalige historische

De rest van de uiterwaard wordt natuurgebied in combinatie met een aantal recreatieve voorzieningen zoals: de aanleg van een passantenhaven (10 tot 15 ligplaatsen), het plaatsen van een molen, de aanleg van een aantal camperparkeerplaatsen en een klein strandje. Ook wordt er nog gekeken naar de mogelijkheden voor een parkeerplaats.

Vianense uiterwaard

De Vianense uiterwaard wordt ingericht als natuurgebied.

Extensieve recreatie op het gebied van wandelen en vissen.

Het gedeelte dicht bij de winterdijk wordt opgehoogd en ingericht als parkbos.

't Waalse Waard

Realisatie oevergeul

Het gebied wordt ingericht en beheerd als nieuw natuurgebied, met mogelijkheden voor extensieve recreatie (wandelen, vissen).

Toegangsdam tot Stuweiland Hagestein

De toegangsdam vanuit Houten naar het Stuweiland wordt verlaagd.

Er komt een fiets- en voetverbinding vanuit Vianen naar het Stuweiland, zodat het eiland ook vanuit de zuidkant te bereiken is en er een nieuwe recreatieve verbinding ontstaat.

5.1.4

AUTONOME ONTWIKKELINGEN

In het milieueffectrapport worden de autonome ontwikkelingen beschreven. Dit zijn ontwikkelingen die los staan van de voorgenomen activiteit waarop deze Notitie R&D betrekking heeft. De effecten van deze ontwikkelingen worden in het MER dan ook niet op zichzelf beoordeeld. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de op dit moment bekend zijnde autonome ontwikkelingen. Dit overzicht wordt in het MER verder aangevuld.

De autonome ontwikkelingen en de huidige situatie vormen samen de referentiesituatie voor de vergelijking van milieueffecten.

Deelgebieden

Bossenwaard

In de Bossenwaard vindt in de komende jaren de herstructurering en ontwikkeling van de Lekboulevard Hoog Zandveld Centrum plaats. Het project zal in de komende jaren worden uitgevoerd. In het binnendijkse gebied nabij de Lekboulevard zullen 81 nieuwe woningen worden gerealiseerd.

't Waalse Waard

Aangrenzend aan 't Waals Waard is sprake van verruiming van het Lekkanaal.

Aanleg 3^e kolk bij Beatrixsluizen.

De Beatrixsluis vormt een knelpunt voor een vlotte en veilige verkeersafwikkeling. Recente vervoersgegevens laten een sterkere stijging van het goederenvervoer over het Lekkanaal zien dan verwacht, waardoor reeds in 2017 een knelpunt zal optreden in plaats van in 2020. Er is sprake van capaciteitsvergroting van de Beatrixsluis in combinatie met verbreding en verdieping van het Lekkanaal.

Andere (PKB-)projecten in de omgeving

De volgende ontwikkelingen vinden plaats buiten het projectgebied. Deze ontwikkelingen niet relevant voor het MER. Omdat ze grenzen aan, of liggen in het plangebied worden ze wel benoemd.

Honswijkerwaard

In de Honswijkerwaard en dan in het bijzonder het deel oostelijk van de zandwinplas tot aan Fort Honswijk wordt een recreatiegebied ontwikkeld voor intensieve recreatie. Een plas onder de noemer 't Waal wordt in de uiterwaarden gecreëerd. Het terrein is open aan de waterkant en heeft een strand. De toekomstige inrichting en het beheer van het gebied zal door het Recreatieschap worden vorm gegeven, de omliggende gebieden door Staatsbosbeheer.

Dijkverbetering Vianen-Culemborg

Aansluitend aan het plangebied wordt door het Waterschap Rivierenland gewerkt aan de dijkverbetering Vianen – Culemborg, ook wel 'Culemborg aan de Lek' genoemd. Deze maatregelen (dijkverbeteringen) zijn al meegenomen in de opgave van Ruimte voor de Lek Vianen-Hagestein.

Regionaal Structuurplan 2005 – 2015

In het uitvoeringscontract Vianen van het Regionaal Structuurplan 2005 – 2015 worden de volgende relevante projecten genoemd:

1. Recreatieve versterking en herinrichting van de Heerewaarden.
2. Langzaam verkeer verbinding Vianen-Hagestein-Plas Everstein.
3. Restauratie casco en terrein fort Everdingen (Nieuwe Hollandse Waterlinie).

Verbreiding A27

Door het knooppunt, en de nabijgelegen Lekkruissingen van de A2 als de A27 ontstaan vaak files op de snelwegen rond Vianen. In de toekomst zal als onderdeel van de verbreding van de A27 ook de Lekbrug in de A27 worden vervangen.

5.2

DETAILNIVEAU

Het detailniveau van het MER sluit aan bij het detailniveau van het PIP. De komende maanden worden heldere afspraken gemaakt over het te hanteren detailniveau.

Richtinggevend voor het detailniveau van het PIP is:

Rijkswaterstaat (RWS) wil zekerheid dat de doelstelling, een realisatie van minimaal 8 centimeter MHW-verlaging wordt gerealiseerd.

Burgers en belanghebbenden willen zekerheden: waar wordt wat gerealiseerd en wanneer? Indien grondonteigening nodig is, dient het besluit voldoende concreet te zijn.

5.3

BEOORDELINGSKADER

De effecten in het MER worden in principe kwantitatief bepaald, daar waar niet anders mogelijk of niet zinvol zullen de effecten kwalitatief, op basis van *expert judgement*, bepaald worden.

Tabel 5.3

Beoordelingskader

Thema	Aspect	Beoordelingscriterium
Rivier	Veiligheid	Verandering Maatgevende Hoogwaterstand
		Robuustheid en stabiliteit van het ontwerp
		Dwarsstroming bij in- en uitstroming van geulen in relatie tot scheepvaart
	Beheer en onderhoud	Wijziging beheer en onderhoud van het zomer- en winterbed en zwaairom als gevolg van aanzanding of erosie
		Duurzaamheid
Waterkering	Waterkering	Stabiliteit van de dijk in relatie tot de ondergrond en afstand geul
Ruimtelijke kwaliteit	Gebruikskwaliteit	Aantal vreemde elementen in/aan de dijk
		Bijdrage groen/blauw stadsrandgebied
		Bijdrage aan recreatie
	Belevingskwaliteit	Relatie binnendijs gebied en rivier
		Verandering van het landschapsbeeld/robuste structuur
Bodem / grond	Geomorfologie	Verandering beleving rivierdynamiek
	Cultuurhistorie	Verandering beheer van de ruimte
	Archeologie	Aantasting aardkundig waardevolle gebieden en objecten
	Bodemverontreiniging	Aantasting cultuurhistorisch waardevolle elementen en/of gebieden
	Conventionele explosieven	Aantasting archeologisch waardevolle elementen en/of gebieden
	Mogelijkheden voor delfstoffenwinning	Hoeveelheid wel/niet te vergraven hoeveelheid (m ³)
	Depotruimte	Het risico op aantreffen van explosieven
Water	Grondwater	Vrijkomen van klei en zand
		Beslag op bestaande depotruimte
		Invloed op kwel/wegzijing
		Invloed afwatering peilvak
		Invloed ontwatering landbouw
		Grondwaterkwaliteit

Thema	Aspect	Beoordelingscriterium
Natuur	Oppervlaktewater	invloed afvoercapaciteit van het watersysteem
		Oppervlaktewaterkwaliteit
	EHS	Tijdelijk effect op natuurwaarden in EHS
		Lange termijn effect op natuurwaarden in EHS
		Tijdelijk effect op beschermde – en Rode Lijst soorten
		Lange termijn effect op beschermde- en Rode Lijst soorten
Gebruiksfuncties	Wonen en werken	Verlies woonfunctie in plangebied
		Verandering van kwaliteit leefomgeving (o.a. kwel)
		Invloed op gebouwen (o.a. funderingen, kelders, kruipruimtes, etc.)
	Landbouw	Optreden van nat- en droogschade
		Verandering areaal landbouwgebied
	Recreatie	Ontwikkeling recreatie mogelijkheden (recreatief uitloopgebied)
		Invloed op grondwaterstanden t.b.v. natuur
Verkeer en vervoer	Bereikbaarheid verkeer	Bereikbaarheid/afwikkeling van het verkeer tijdens aanlegfase
	Transport tijdens aanlegfase	Verkeersbewegingen tijdens aanlegfase
	Transport na realisatie	Verkeersbewegingen na realisatie
Geluid	Geluidsbelasting	Verandering op woningen en geluidsgevoelige bestemmingen tijdens aanlegfase
		Verandering op woningen en geluidsgevoelige bestemmingen na realisatie
Lucht	Luchtkwaliteit	Verandering concentraties fijn stof PM10 en stikstofdioxide NO2
Externe Veiligheid	Plaatsgebonden risico	Ligging PR 10-6 contour t.o.v. de referentiesituatie (kwalitatief)
	Groepsrisico	Verandering in het groepsrisico t.o.v. de oriëntatiewaarde i.v.m. recreatieontwikkeling

5.3.1

WIJZE VAN BEOORDELEN

De milieueffecten zijn, afhankelijk van het beoordelingscriterium, kwantitatief (indien mogelijk) of kwalitatief in beeld gebracht. De kwalitatieve scores, zijn bepaald op expert judgement op basis van de volgende schaal:

- ++ zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie.
- + positief ten opzichte van de referentiesituatie.
- 0/+ lichte positief ten opzichte van de referentiesituatie.
- 0 neutraal.
- 0/- licht negatief ten opzichte van de referentiesituatie.
- negatief ten opzichte van de referentiesituatie.
- sterk negatief ten opzichte van de referentiesituatie.

De referentiesituatie is neutraal gesteld (score nul). Indien het alternatief ten opzichte van de referentiesituatie positief of zeer positief scoort, dan zijn deze effecten aangeduid met respectievelijk + en ++.

Indien het alternatief tot negatieve effecten leidt, dan zijn deze effecten aangeduid met - en -
-, afhankelijk van de ernst en omvang van het betreffende effect.

HOOFDSTU

6 Beleidskader en Vergunningen

6.1

BELEIDSKADER

Voor het beleidskader wordt verwezen naar hoofdstuk 2 (plankader) van het rapport 'Ruimte voor de Lek, variantenstudie' [3].

6.2

VERGUNNINGEN

Een conceptlijst benodigde vergunningen wordt gegeven door de werkgroep bevoegd gezag van 10 juni 2010.

Hoofdvergunningen

Tabel 6.4

Eerste vergunningen
inventarisatie Ruimte voor de
Lek, hoofdvergunningen

Vergunning	Wettelijk kader	Bevoegd gezag
Watervergunning	Waterwet	RWS, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden
Ontheffing Flora- en fauna	Flora- en faunawet	Minister van LNV
Ontgrondingenvergunning/melding	Ontgrondingenwet/ ontgrondingenverordening	Provincie Utrecht

Wabo-vergunning

Tabel 6.5

Eerste vergunningen
inventarisatie Ruimte voor de
Lek, Wabo-vergunningen

Vergunning	Huidig wettelijk kader	Bevoegd gezag
Kapvergunning	APV	Gemeente
Bouwvergunning	Woningwet	Gemeente
Sloopvergunning	Wro	Gemeente
Ontheffing PMV	PMV	Provincie Utrecht
Inrit- uitrit vergunning/ontheffing	APV	Gemeente
Monumentenvergunning	Monumentenwet	Minister OCW/ gemeente
Milieuvergunning/melding	Wet milieubeheer/Barim	Provincie/ gemeente
Aanlegvergunning	Wro	Gemeente

Overige vergunningen

Tabel 6.6

Eerste vergunningen
inventarisatie Ruimte voor de
Lek, overige vergunningen.

Vergunningen	Wettelijk kader	Bevoegd gezag
Melding Boswet	Boswet	Minister van LNV
Melding toepassen grond	Besluit bodem kwaliteit	Meldpunt
Ontheffing werken in Grondwaterbeschermings- gebied/waterwingebied	PMV	Provincie Utrecht
Verkeersbesluit (afsluiten weg)	APV/PV	Gemeente/provincie

Aan de hand van het ontwerp en het benoemen van activiteiten zal deze inventarisatie verder worden uitgewerkt.

Mogelijkheden tot coördinatie van de benodigde vergunningen

- Coördinatie vanuit de Wro (provinciale coördinatie regeling).
- De coördinatie onder de Wabo.
- Coördinatie onder de Waterwet?

BIJLAG 1

Literatuurlijst

1. Notitie: Overzicht mogelijke maatregelen Ruimte voor de Lek (januari 2008).
2. Ruimte voor de Lek, Rivierkundige Bouwstenen (juli 2008).
3. Ruimte voor de Lek, Variantenstudie (september 2008).
4. Notitie Reikwijdte en Detailniveau, concept versie 5.0 (september 2008).
5. Ruimte voor de Lek, Variantenstudie. Supplement: variant 4 (april 2009).
6. Bestuurlijke notitie Stuurgroep Ruimte voor de Lek (augustus 2009).
7. PKB Ruimte voor de Rivier, investeren in veiligheid en vitaliteit van het rivierengebied (september, 2006).

BIJLAG 2

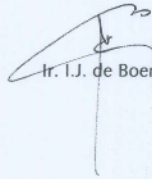
Advies Q-team

Ministerie van Verkeer en Waterstaat			
Provincie Utrecht t.a.v. dhr. J. Binnekamp Postbus 80300 3508 TH Utrecht			
Contactpersoon Regina Collignon Datum 29 oktober 2008 Ons kenmerk RvdR/2008/1237 Onderwerp Advies Q-team m.b.t. het 3e bezoek aan de projecten de Honswijkerwaarden, stuweiland Hagestein, Hagesteinse Uiterwaard en Heerenwaard		Doorkiesnummer 088 - 797 3021 Bijlage(n) 1 Uw kenmerk -	
Geachte heer Binnekamp ,			
Bij deze ontvangt u het advies van het Q-team Ruimte voor de Rivier dat is opgesteld naar aanleiding van het 3e bezoek dat het team heeft gebracht aan de projecten de Honswijkerwaarden, stuweiland Hagestein, Hagesteinse Uiterwaard en Heerenwaard op 3 oktober 2008			
Ik verzoek u om uw reactie binnen tien werkdagen schriftelijk aan mij kenbaar te maken. Tevens aan u het verzoek om in uw reactie, naast een reactie op hoofdlijnen, ook specifiek op de deeladviezen in te gaan. Op basis van het advies en uw reactie zal de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier een standpunt innemen. Dit standpunt zal ik u binnen tien werkdagen na binnenkomst van uw reactie toezenden.			
Het Q-team heeft de intentie uw project tijdens de planstudiefase nog eenmaal te bezoeken. Ook na dit bezoek zult u het advies van de Programmadirectie ontvangen en om uw reactie gevraagd worden, waarna de Programmadirectie haar standpunt inneemt.			
Postbus 20903 2500 EX Den Haag	T 070 - 36 17 925 E qteam@ruimtevoorde rivier.nl	Kwaliteitsteam van Ruimte voor de Rivier	

Na het laatste advies zal het Q-team een eindoordeel geven over het nog in te dienen projectvoorstel (SNIP3); dit eindoordeel wordt al zwaarwegend meegenomen bij het advies van de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier aan de Staatssecretaris V&W ten behoeve van de projectbeslissing.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
Namens deze,
DE HOOFDINGENIEUR-DIRECTEUR,

Ir. I.J. de Boer

2

Postbus 20903
2500 EX Den Haag

T 070 - 36 17 925
E qteam@ruimtevoorderrivier.nl

Kwaliteitsteam van
Ruimte voor de Rivier

**Q-TEAM ADVIES N.A.V.
HET DERDE BEZOEK VAN 3 OKTOBER 2008
AAN DE HONSWIJKERWAARDEN,
STUWEILAND HAGESTEIN,
HAGESTEINSE UITERWAARD EN HEERENWAARD**

Q-TEAM ADVIES N.A.V. HET DERDE BEZOEK VAN 3 OKTOBER 2008 AAN DE HONSWIJKERWAARDEN, STUWEILAND HAGESTEIN, HAGESTEINSE UITERWAARD EN HEERENWAARD

Op 3 oktober jongstleden, bracht het Q-team: "Kwaliteitsteam Ruimte voor de Rivier" het derde bezoek aan de Honswijkerwaarden, stuweiland Hagestein, Hagesteinse Uiterwaard en Heerenwaard; samen het project *Ruimte voor de Lek* genoemd. Het eerste bezoek was op 9 februari 2007. Daarna is het Q-team nog op twee momenten geïnformeerd over het project: op 26 oktober 2007 is een concept van het 'Ruimtelijk Kwaliteitskader Ruimte voor de Lek' gepresenteerd en op 21 december 2007 is met de projectleider gesproken over de stand van zaken. Het tweede projectbezoek was op 30 mei 2008 en had tot doel een advies te formuleren over de alternatieven die kort na het bezoek zouden worden voorgelegd aan de Stuurgroep. Na dit bezoek investeerde de projectgroep veel tijd en inzet om middels zes interactieve sessies en ontwerpateliers de mogelijke varianten verder uit te werken en om een achtergronddocument te maken met een verantwoording van de gemaakte keuzen in het traject naar SNIP2A.

Vooraf

Het Q-team beschikte over de volgende plandocumenten: (1) Ruimte voor de Lek: Varianten en voorkeur, bestuurlijke notitie, 10 september 2008; (2) Ruimte voor de Lek: SNIP2A, Het proces van totstandkoming, 25 september 2008 en (3) Ruimte voor de Lek, Variantenstudie, september 2008. Opgemerkt dient te worden dat het Q-team niet volledig op de hoogte is (en kan zijn) van alle informatie rond het project. Het advies is gebaseerd op informatie uit de belangrijkste documenten en op wat gezien en gehoord is gedurende het projectbezoek. Het kwaliteitsteam waardeert wederom de open sfeer en het collegiale karakter van het bezoek.

Het project zit kort voor de indiening van het Voorkeursalternatief. Het Q-team geeft graag een extra advies, het derde voor de SNIP2A fase. Dit derde advies focust vooral op het geven van handvatten voor het zo scherp mogelijk krijgen van de alternatieven en het vormgeven van het Voorkeursalternatief.

Hoofdpunten van advies

Q-teamadviezen en reacties

Waar het Q-team bij het tweede bezoek moest constateren dat helaas aan het eerste advies geen uitvoering was gegeven, liggen de zaken nu anders. Het Q-team is verheugd dat het projectteam het laatst gegeven advies op veel punten heeft gevolgd. Het projectteam is uitgebreid met de gevraagde disciplines wat heeft geleid tot een enorme inhoudelijke stap vooruit. Vooral wat betreft de ontwikkelingsstrategie voor natuur is dit heel duidelijk. Dit geldt echter niet voor de mogelijke stedelijke ontwikkelingen. Hier is duidelijk nog een stap verder noodzakelijk om helder te krijgen wat nu precies de huidige kwaliteiten zijn en wat het stedelijke programma aan extra kwaliteiten kan bieden. Het Q-team adviseert het team ook in

2

zijn nieuwe samenstelling het gehele traject naar SNIP3 in stand te houden. De complexiteit van de opgave vraagt daar nadrukkelijk om.

Ondanks het verzoek van het Q-team om meerdere rivierverruimende maatregelen te onderzoeken, constateert het Q-team dat de initiatiefnemer blijft uitgaan van een uiterwaardvergraving in de vorm van een oevergeul. Het Q-team kan dit begrijpen vanwege zwaarwegende – technische en maatschappelijke – bezwaren tegen alternatieven met een nevengeul. De toename aan binnendijkse kwel wordt als een onoverkomelijk bezwaar gezien. Dit laat onverlet dat het Q-team blijft adviseren het 'opruimalternatief' (zie vorig advies) te onderzoeken en de mogelijkheden daarvan in het vervolg van de planstudie mee te nemen.

Nu het probleem van de kwel zo sterk de discussie bepaalt en er om die reden alternatieven worden uitgesloten is het Q-team van mening dat dit besef van kweldreiging ook tot binnendijkse aanpassingen moet leiden. Een mogelijke woningbouwlocatie ten oosten van Vianen is vragen om moeilijkheden. Zeker als er op de laagste plekken op conventionele wijze gebouwd wordt. De tijden dat men dacht alle natuurdreigingen compromisloos met louter technische middelen te kunnen oplossen liggen achter ons.

Hoewel de notitie over de procesgang helder is, geeft ze vooral inzicht in het doorlopen proces en minder in de inhoudelijke discussie en argumenten die daarin een rol hebben gespeeld. Ook de hoeveelheid achtergronddocumenten valt op. Het Q-team benadrukt het belang van een zelfstandig plandocument voor SNIP2A dat in woord en beeld steeds de kansen, de knelpunten en de gemaakte keuzen aangeeft. De planstudiefase behoort te worden afgesloten met een heldere afweging van de keuzes die zijn gemaakt zowel wat betreft de veiligheid als de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Een dergelijk document, waar vroeg in de planstudiefase aan zou moeten worden begonnen, is onmisbaar voor een inzichtelijke toetsing. Het is onontbeerlijk in de communicatie met en tussen de bestuurlijke partijen. Ook voor de bewoners en gebruikers is het goed om alle overwegingen en beslissingen op een rij te zetten.

Verder heeft het Q-team nog geen duidelijk beeld van de 'winst' voor de dijkverbeteringen indien een taakstelling van ca. 20 cm. zou worden gehaald. Bij de presentatie werd aangegeven dat dit een behoorlijke besparing zou opleveren op de dijk lengte waar nog verbeteringen nodig zouden zijn. Waar echter nog dijkverbeteringen nodig blijven en welke vorm deze krijgen is niet duidelijk. Het Q-team pleit er daarom voor dat in het traject ná SNIP2A en vóór SNIP3 die duidelijkheid er wel komt. Dat vraagt een goede afstemming in de planprocessen tussen beide riviermaatregelen zodat de SNIP3 beslissing van Ruimte voor de Lek minstens aan een SNIP2A beslissing van de dijkverbeteringen wordt gekoppeld.

Varianten

Variant 1 is volgens het Q-team geen optie. In feite is het geen volwaardig alternatief omdat niet is onderzocht wat de ruimtelijke kwaliteit is bij realisering. Het voldoet daarmee niet aan de ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling van de PKB en is in de ogen van het Q-team dus ook geen terugvaloptie zoals wordt voorgesteld. Het Q-team signaleert hierbij dat de in de bestuursovereenkomst opgenomen variantenreeks het project nog parten speelt. In alle varianten hoort de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit te worden aangegeven.

Varianten 2 en 3 zijn beide uitwerkingen van de keuze een uiterwaardvergraving met een oevergeul uit te voeren. Deze oevergeul heeft in beide varianten dezelfde ligging en vorm. De

3

verschillen zitten in het beoogde programma van eisen. Bij 2 is dat voornamelijk natuur; bij 3 wordt een mix van natuur, recreatie en stedelijke functies (vooral wonen) voorgesteld. Variant 2 scoort naar de mening van het Q-team het hoogst. Een helder concept; gebaseerd op een samenhangende 'groene' zone aan weerszijden van de Lek waar natuur de boventoon voert met op een paar plekken extensieve recreatie. De samenhang tussen de uiterwaarden, die onderling een groot verschil in natuurvariatie krijgen, wordt door het Q-team hoog gewaardeerd. Het kan echter pas een echte kwaliteitsslag opleveren voor het plangebied indien het ook meer te bieden zou hebben als stedelijk uitlooph gebied. Variant 3 blijft steken in een model waar op meerdere plekken een stedelijk programma met woningbouw en verschillende recreatieve voorzieningen, zoals horeca en jachthavens wordt neergelegd. Een goede afweging wat dit voor kwaliteitswinst oplevert en waarom precies op die plaatsen wordt hier duidelijk gemist. In het algemeen wordt voor Variant 3 een visie gemist op het uiteindelijke karakter van het gebied. Wordt het een stedelijk uitlooph gebied met simpele voorzieningen als dagrecreatie of meer een regionaal recreatiegebied met veel gebouwde voorzieningen voor verblijfsrecreatie? Het Q-team wijst er op dat het gebied thans al een aantal voorbeelden kent van niet goed ingepaste voorzieningen (zie het pleidooi voor een 'oprimalternatief' uit het vorige advies).

Het Q-team ziet drie hoofdpunten in zijn advisering om voor de indiening van het project voor een SNIP2A-beslissing de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen:

- Houd de helderheid van het concept van Variant 2. vast. Optimaliseer de natuurontwikkeling aan de noordkant van de Lek.
- Maak in Variant 3 een duidelijke keuze uit de uiteenlopende mogelijkheden en initiatieven. Kies die stedelijke toevoegingen die een duidelijke meerwaarde hebben voor de ontwikkeling van het plangebied.
- Houd het nieuwe projectteam in stand; ook in het traject naar SNIP3. Het heeft nu al zijn waarde bewezen en kan dit blijven doen voor het vormgeven van de Voorkeursvariant maar ook bij het opstellen van de Structuurvisie.

Varianten

Het Q-team ziet de ontwikkeling van een ruimtelijke strategie die een gepast antwoord geeft op de blijvende stedelijke druk in de regio als belangrijkste opgave voor het plangebied. Dit zal in de Structuurvisie centraal moeten staan. Bij een door de provincie Utrecht en de regio getrokken integrale gebiedsontwikkeling zal de provincie Zuid Holland ook een rol moeten krijgen. Een integrale gebiedsontwikkeling vraagt om slim meekoppelen, inpassen of afwijzen van stedelijke functies. Als voorkeursvariant ziet het Q-team als vertrekpunt het heldere contrast uit Variant 2 tussen de uiterwaarden enerzijds en de stad anderzijds. De uitdaging is om de natuurrijke uiterwaarden ook als stedelijk uitlooph gebied te laten fungeren. Hiertoe is een goede selectie van de stedenbouwkundige ingrepen nodig die het gebied aantrekkelijk maken voor de stedeling, maar toch het contrast in stand houdt of zelfs versterkt. Het stedelijke programma kan opgevat worden als onderdeel van een 'rivierpark' of 'uiterwaardenlandschap'. Dit kan in Variant 3 worden getoond. Het is ook goed denkbaar om twee varianten naast variant 2 op te stellen: een variant als 2 met recreatiemogelijkheden en een variant als 2 met én recreatie én vormen van verstedelijking.

Het Q-team vindt het informele gebruik van de uiterwaarden waardevol maar constateert dat in de afgelopen decennia ook allerlei stedelijke functies vaste vormen hebben aangenomen, vergelijk de campings of de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Deze leveren lang niet altijd een

4

bijdrage aan de kwaliteit van het gebied. Dit proces zal de komende decennia doorgaan als nu niet een nauwkeurige afweging gemaakt wordt van wat wel en niet kan. Met een goede detaillering van de overgangen tussen de bestemmingen en de toegankelijkheid kan veel leed achteraf worden bespaard. Onderken de lastige opgave om verrommeling te saneren waar dat nodig is en het informele gebruik te koesteren waar dat waardevol is. De strategie van het uitwerken van gebiedsonderdelen die de projectgroep hanteert onderschrijft het Q-team mits de overkoepelende strategie van een samenhangende groenstructuur en het contrast met het stedelijk gebied sturend is en blijft.

Advies 1:

Zoek het beste ruimtelijke perspectief om de blijvende stedelijke druk in goede banen te leiden. Zet voor de maatregel in op een mooi en sterk contrast tussen groen en rood als leidend beginsel van de Structuurvisie en de Voorkeursvariant. Onderzoek waar de balans doorslaat van prettig informeel gebruik naar storende verrommeling. Zoek naar pakkende beelden en benamingen.

Advies 2:

Neem de drie varianten nog eens goed onder de loupe. Betrek daarbij de 'opruimvariant' uit het eerdere advies van het Q-team. Schrap Variant 1 of herformuleer deze met ook kwalitatieve verbeteringen. Houd vast aan de scherpe opzet van Variant 2 en onderzoek nog naar verbeteringen aan de noordkant van de Lek. Een suggestie is de Bossenwaard ter plaatse van de Lekboulevard landschappelijk en ecologisch te verbijzonderen. Onderzoek op welke wijze dat het best kan. De potentie van het gebied is groot: zowel bos als bijzonder grasland behoort hier tot de mogelijkheden. Zoek in Variant 3 naar een optimalisatie van de verweving van groen met stedelijke functies. Dat kan in de ogen van het Q-team het beste gebeuren in de vorm van een doorwerking van variant 2 met daarbij een sterker accent op het functioneren als 'stedelijke uitloopgebied' en in een doorwerking van variant 2, waarbij ook recreatieve en stedelijke functies geïntegreerd worden.

Advies 3:

Laat het, nu met de juiste disciplines uitgebreide, projectteam intact. Zet dit in voor de Structuurvisie en de Voorkeursvariant en voor het traject naar SNIP3.

Advies 4:

Houd de integrale benadering goed in beeld. Onderzoek wat de rol moet zijn van de provincie Zuid Holland. Let scherp op de afstemming met de dijkverbeteringsmaatregelen en breng daarbij in welke overblijvende keuzes de voorkeur verdienen.

Overige adviezen

De korte en de lange termijn

De inrichting van het gehele plangebied, de relaties met de binnendijkse gebieden en de vele complexe opgaven van de vijf deelgebieden zal – los van de rivierkundige ingrepen - een lange periode in beslag nemen. In het gebied zijn verschillende functies die nog een transformatie waard zijn; denk in ieder geval aan de afvalwaterzuiveringsinstallatie. In de Structuurvisie behoort een inventarisatie en waardering van deze functies opgenomen te worden, plus een ontwikkelingsstrategie. Realisatie van het complete perspectief zal wellicht pas op langere termijn aan de orde zijn. De ontwikkelingsstrategie met een onderscheid in transformaties op de korte- of de lange termijn zorgt er voor dat er een helder en integraal perspectief is. De maatregelen die nu uitgevoerd worden passen in het perspectief en sluiten kansen in het vervolg niet uit.

Advies 5:

Stel een wervende ontwikkelingsstrategie op voor het buitendijkse gebied en maak daarbij een onderscheid tussen transformaties die op korte termijn gerealiseerd kunnen worden en ingrepen die pas op langere termijn kunnen of moeten plaatsvinden.

Gevaarlijke stoffen scheepvaart

De drukke scheepvaart op de route tussen Rotterdam en Amsterdam met veel gevaarlijke stoffen, passeert het plangebied via de Lek en het Lekkanaal. Het vervoer van gevaarlijke stoffen over water tussen Amsterdam en Rotterdam door het plangebied zal in de toekomst alleen maar intensiever worden. Volgens het Q-team vraagt dit inzicht in de belemmeringen die dat kan (gaan) opleveren voor het realiseren van de beoogde stedelijke functies.

Advies 6:

Onderzoek de ruimtelijke belemmeringen die het vervoer van gevaarlijke stoffen over water kan opleveren voor de planrealisatie.

Cruciale details

In dit stadium is het al nodig dat er een beeld wordt gevormd van planuitwerkingen die later zeer bepalend kunnen zijn voor de waardering van de nieuwe situatie. De ervaring van het Q-team bij andere maatregelen leert dat er vroeg over de detailleringen moet worden nagedacht; hoe kan het goed vorm worden gegeven en tegen welke prijs?

Advies 7:

Het Q-team vraagt aandacht voor een ontwerpsslag naar het detailniveau, om te voorkomen dat het later toch heel anders en kwalitatief minder goed wordt en om te voorkomen dat er uiteindelijk geen geld en tijd is om naar een evenwaardige en betaalbare optie te zoeken. Het Q-team wijst op voorhand op de volgende vier zaken:

- a. De vormgeving van de geleidedammen. Zet in op een natuurlijk, groen beeld. Het is vanwege de eisen van de rivierbeheerder een lastige opgave daar in te slagen. Bekijk of hier mogelijkheden liggen voor innovaties in bekledingsmogelijkheden.
- b. De Buitenstad. Het afzomen met bomen van de rafelige achterkanten is een eerste goede stap; later zijn er wellicht nog kleine ingrepen met afrondende nieuwbouw denkbaar.
- c. Het tracé van de binnenhaven van Vreeswijk naar de dijk is een cruciaal onderdeel in de beleving van 'binnen naar buiten'. Ontwerp een gedetailleerde reeks buitenruimten tot aan de dijk voorbij het viaduct van de A2.
- d. De inrichting van het eiland dat ontstaat aan de oostkant van de Pontswaard (eiland van dhr. Baas) vraagt een goede sturing. De kans dat het mis gaat is groot als particuliere ontwikkelingen hun eigen weg zoeken. Onderzoek daarom ook de mogelijkheden de eigenaren uit te kopen.

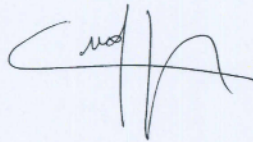
Tot slot

Het Q-team waardeert de resultaten die nu zijn bereikt en heeft het vertrouwen dat met inzet van de in mei 2008 gevormde projectgroep het traject naar SNIP2A succesvol kan worden afgesloten. Als er daarna niet op deze inzet wordt bezuinigd is uiteindelijk een aantrekkelijk

6

projectvoorstel SNIP3 binnen bereik: een mooie riviermaatregel op korte termijn en een integrale gebiedsontwikkeling op langere termijn. Tenslotte gaat het er hier om de rivier meer ruimte te geven en een goede balans te vinden tussen landschappelijke kwaliteiten en vormen van stedelijk gebruik.

Namens het Q-team,
Namens Yttje Feddes, Rijksadviseur voor het landschap,

Maurits de Hoog, plaatsvervangend voorzitter,
8 oktober 2008

COLOFON RUIMTE VOOR DE LEK - 03. MER

OPDRACHTGEVER:

PROVINCIE UTRECHT

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

E. Vlaanderen MSc

GECONTROLEERD DOOR:

ing. P. Hartskeerl
drs. S.J.A. van Baalen

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. A.G.A. Schellekens

8 juli 2010
074909474:0.1

ARCADIS NEDERLAND BV
Beaulieustraat 22
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Tel 026 3778 911
Fax 026 3515 235
www.arcadis.nl
Handelsregister
9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens
uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke
toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document
worden vervoelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.